

Motion till riksdagen 2009/10:A405

av **Berit Högman m.fl. (s)**

Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en reformerad politik för en snabbare etablering av nyanlända på arbetsmarknaden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utvecklat antidiskrimineringsarbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utvecklad jämställdhetspolitik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa fler fasta heltidsarbeten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja nyanlända kvinnors etablering.
6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändring
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.		
–Mer resurser till DO:s verksamhet (20 mnkr)		
–Diskrimineringsutbildningar (10 mnkr)	24 918	+30 000
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder		
–tvåårigt projekt för främjandet av mönsterarbetsplatser (10 mnkr)		
–projekt för nyanlända kvinnors etablering 2010 (10 mnkr)	400 094	+20 000
Summa för utgiftsområdet	4 892 844	+ 50 000

Fel! Okänt namn på

Nyanlända på arbetsmarknaden

I budgetpropositionen förklarar regeringen att den avser att presentera en integrationspolitisk proposition under hösten 2009. Vi utgår från att de anslag som föreslås i budgetpropositionen kommer att preciseras och sättas i ett större sammanhang när den integrationspolitiska propositionen presenteras. Utan att ha tillgång till en tydligare bild är det svårt att utifrån budgetpropositionen bedöma regeringens politik på området. Vi väljer därför att i denna budgetmotion inte ta ställning till de förslag som framförs av regeringen.

Det står dock klart att regeringen avser att ge Arbetsförmedlingen ett större ansvar vid etableringen av nyanlända invandrare. Att tydligare sätta jobben i fokus vid etableringen är en utveckling vi ställer oss positiva till. Alla ska ges en reell chans att stå för sin egen försörjning och bidra i samhället. Det krävs en tydligare och bättre fungerande arbetslinje för dem som nyss kommit till vårt land som inkluderar bland annat validering, möjligheter till komplettering av tidigare utbildning och yrkeskunskap samt en svenskundervisning som är individanpassad och ändamålsenlig.

Statens ansvar vad gäller såväl mottagandet av asylsökande som introduktionen av nyanlända behöver ses över och förtydligas och detta måste göras i ett sammanhang. Som en del i detta ingår formerna för statens samarbete med kommunerna. Vi vill uppmärksamma att flera kommuner som står för en stor andel av mottagandet har utvecklat en väl fungerande organisation för att kunna ta emot nyanlända. Det vore till stor skada för integrationspolitiken om dessa erfarenheter och funktioner inte skulle tas tillvara när huvudansvaret överförs till Arbetsförmedlingen.

Regeringen lägger också förslag om så kallade etableringslotsar. Även här finns det anledning att vara försiktig. Vi ställer oss tveksamma till förslaget om lotsar i form av privata aktörer, eftersom vi inte tror att regeringens förslag skulle medföra de positiva effekter som anförs i propositionen. Det finns en uppenbar risk för oklara ansvarsförhållanden och befogenheter mellan den ansvariga myndigheten och de fristående aktörerna. I Sverige har åtgärderna ännu prövats endast i liten skala.

Vårt svar på regeringens integrationspolitiska proposition kommer mer utförligt att beskriva utgångspunkterna för den socialdemokratiska politiken på området.

Ett Sverige fritt från diskriminering

Varje människa är lika mycket värd och principen om likabehandling är grunden för socialdemokratin och för vårt samhälle. Att människor kränks och behandlas orättvist är oacceptabelt. Alla har rätt till likabehandling oavsett kön, etniskt ursprung, trosbekännelse, funktionshinder eller sexuell lägg-

ning. Intolerans, fördomar och diskriminering får aldrig begränsa människors möjligheter att leva och arbeta i Sverige. Den enskilda individens skydd mot diskriminering och andra mänskliga rättigheter finns bland annat reglerade i olika internationella dokument som Sverige har förbundit sig att följa. Vi socialdemokrater har genomfört en rad insatser för att motverka diskriminering men det räcker inte. Diskriminering är fortfarande ett stort problem.

Att människor inte släpps in eller tillåts delta i arbetslivet fullt ut är kostsamt för såväl individen som samhället. För att nå resultat är det viktigt att arbetet mot diskriminering förs systematiskt. Att bevaka att diskrimineringslagar, kollektivavtal och andra arbetsrättsliga regler efterlevs på de enskilda arbetsplatserna är en viktig och grundläggande uppgift för parterna. Det är viktigt att kunskapsnivån om diskrimineringsgrunderna och metoderna att motverka diskriminering stärks genom utbildning till exempel för arbetsmarknadens parter.

Vi socialdemokrater ser med oro på att regeringen drar ner anslaget till åtgärder mot diskriminering och rasism inom anslaget 2:2, som bland annat används för utbildning. Vi vill istället öka den nuvarande nivån med 30 miljoner kronor. Av dessa ska 10 miljoner kronor användas för utbildning.

En utvecklad jämställdhetspolitik

För att förverkliga visionen om ett jämställt samhälle har socialdemokrater genom tiderna kämpat för kvinnors rösträtt, lika lön för lika arbete, en stark föräldraförsäkring och en utbyggd barnomsorg. Detta har bidragit till att Sverige idag har en hög förvärvsfrekvens bland kvinnor sett ur ett internationellt perspektiv. Detta kan vi vara stolta över. Vi har kommit en bit på vägen, men än är det långt kvar när det gäller att uppnå jämställdhet i arbetslivet, liksom i samhället i övrigt.

Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera den ojämlikhet som råder mellan könen. Vi vill synliggöra och bekämpa de maktstrukturer som underordnar kvinnor och som överordnar män. Målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Grunden för ett jämlikt, jämställt och solidariskt arbete är rätten till arbete, som ger möjlighet att kunna försörja sig och sin familj och som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Försämringen i arbetslöshetsförsäkringen och jobbskatteavdragen är exempel på förändringar som drabbar kvinnor i större utsträckning än män. Vi har redan halkat efter i internationella jämförelser och vi kommer att tappa ytterligare om inte tydliga steg tas för att förbättra förutsättningarna för ett jämställt arbetsliv. Regeringen presenterade i juni en skrivelse om jämställdhet utan förslag och innehåll. Den saknar visioner och en tydlig plan som kan driva på utvecklingen mot ett mer jämställt arbetsliv.

Sambandet mellan ojämställdhet i arbetslivet och snedfördelningen av föräldraledigheten är uppenbart. Kvinnor tar ut den övervägande delen av de betalda föräldraförsäkringsdagarna. Det leder till negativa konsekvenser för kvinnor när det gäller rekrytering, befordran, löneutveckling i arbetslivet och

Fel! Okänt namn på

pension. Vår ambition är att uttaget av föräldraledigheten ska vara jämställd, för mammans, pappans och för barnets skull.

Psykisk press och hög arbetsbelastning är arbetsmiljöproblem som i högre grad drabbar kvinnor än män. Kvinnor upplever att de har mindre inflytande över sina arbetsuppgifter och får inte samma möjligheter till vidareutbildning eller karriärutveckling som männen. Kvinnor är dessutom sjukskrivna i högre utsträckning än män. De drabbas oftare av besvär i axlar, armar och händer samt stressrelaterade besvär – en konsekvens av enformiga arbeten och hög arbetsbelastning. Vi vill ge Arbetsmiljöverket ett särskilt uppdrag att utveckla metoder och identifiera risksituationer när det gäller stress i arbetslivet.

I det moderna arbetslivet ska arbetet vara utvecklande och balanserat så att stress och arbetsbelastning inte påverkar privatlivet negativt med ohälsa som följd. Arbetstagaren ska också ha inflytande över arbetet och arbetstiden och det måste gå att leva på sin lön. Detta är en förutsättning för att man ska kunna leva ett aktivt liv vid sidan om arbetet och kräver i de allra flesta fall ett heltidsarbete. Vi vet också att heltidsanställda är friskare än deltidanställda.

Begreppet mönsterarbetsplatser innebär att arbetsgivare och anställda på en arbetsplats verkar tillsammans för en bättre arbetsplats. En gemensam värdegrund, möjlighet för alla att påverka och bra chefer är viktiga byggstenar i ett sådant arbete. En gemensam plattform har tagits fram som beskriver hur vi kan skapa goda arbetsplatser tillsammans. Kommuner och landsting är politiskt styrda organisationer som bör fungera som vägvisare i arbetet med att skapa fler mönsterarbetsplatser, inte minst då välfärdssektorn står inför stora generationsväxlingar de närmaste åren. De jobb som berörs måste bli så attraktiva att fler väljer dessa samtidigt som fler måste vilja och kunna jobba kvar. För att klara denna utmaning måste vår gemensamma sektor bli ett föredöme och erbjuda attraktiva arbetsvillkor. Det kräver inflytande över det egna arbetet, målsättningar att kunna erbjuda önskade sysselsättningsgrader, rätt till trygga anställningar samt utbildnings- och utvecklingsmöjligheter inom det egna yrket. Parternas roll för att skapa mönsterarbetsplatser är central.

Vi avsätter 10 miljoner kronor för att stödja det fortsatta arbetet med att skapa mönsterarbetsplatser. Syftet är att i projektform utveckla metoder och samla in och sprida goda exempel.

Vi socialdemokrater vill dessutom göra en särskild satsning på ett tvåårigt forsknings- och utvecklingsprogram om kvinnors arbetsmiljö. Programmet ska genomföras i samverkan med arbetsmarknadens parter och inriktas på de mest skadedrabbade branscherna och yrkesgrupperna. Uppgiften ska vara att finna metoder och föreslå lösningar på arbetsmiljöproblem och att bidra till kunskapsutveckling inom området kvinnors arbetsmiljö. Målet är att minska antalet arbetsskador och sjukfrånvaro för kvinnor. Vi vill också förstärka resurserna till Arbetsmiljöverket genom en ökad satsning på inspektionsverksamhet på kvinnodominerade arbetsplatser. Syftet ska vara att upptäcka och åtgärda brister i utsatt ensamarbete. Vi tillför Arbetsmiljöverket 100 miljoner kronor mer än regeringen för förebyggande arbetsmiljöarbete.

Många kvinnor arbetar i yrken där den normala tjänstgöringen innefattar kvällar och nätter. Samtidigt bär en stor andel av kvinnorna fortfarande det största ansvaret för barnen. För att underlätta arbete på obekvämt arbetstid vill

vi därför se över möjligheterna att öka tillgången till barnomsorg på kvällar, helger och nätter. Detta skulle bland annat underlätta för ensamstående med kvälls- och nattjobb att försörja sig. En utökad barnomsorg på obekvämt arbetstid bör också ge fler deltidsanställda en möjlighet till heltid.

De borgerliga partierna gick till val med budskapet att det ska löna sig att arbeta. Ändå har villkoren för deltidsarbetslösa kraftigt försämrats. Kravet på hur många timmar man måste ha jobbat för att få a-kassa har höjts, och gränsen för hur många dagar man kan få ersättning som deltidsarbetslös har skärpts. Det lönar sig idag inte att ta korta vikariat i väntan på att ett varaktigt heltidsjobb ska dyka upp. Det är ingen arbetslinje utan en bidragslinje. Vi vill ge ofrivilligt deltidsarbetslösa större möjligheter till utbildning inom ramen för den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen för att stärka förutsättningarna för heltidsarbete. De som är på väg att utförsäkras ska ges företräde.

En rapport från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, visar att ungdomar behandlas olika av arbetsförmedlare på grund av kön eller klass.¹ Ett resultat av IFAU:s studie är att kraven tycks vara hårdare på unga kvinnor. Särskilt unga kvinnor med arbetarklassbakgrund förväntas ta de sämsta jobben medan unga män ges större handlingsutrymme. Unga män får också mer hjälp med praktiskt jobbsökande.

Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att se över sina rutiner för beviljande av stödinsatser och hur man bemöter särskilt unga arbetslösa utifrån ett könsperspektiv.

En annan viktig fråga för kvinnors möjlighet till karriär och utveckling och för kvinnors inflytande över samhällets varu- och tjänsteproduktion, är andelen kvinnor på ledande positioner i arbetslivet. Ett rättmätigt krav att ställa är att inte minst näringslivet aktivt och konkret bidrar till att lika villkor för kvinnor och män uppnås. Ett viktigt led i detta arbete är att åtgärda den ojämna könsfördelningen i de stora bolagens styrelser.

Vi tror att det behövs riktade insatser i syfte att i ökad utsträckning kunna nå även anhöriginvandrare när det gäller förutsättningarna för arbete och egen försörjning i Sverige. Vi anslår 10 miljoner kronor till ett tvåårigt projekt för att främja nyanlända kvinnors etablering.

Heltidsarbete – en rättighet, deltid – en möjlighet

De stora grupperna ofrivilligt deltidsarbetslösa finns inom vård- och omsorgssektorn, handeln, hotellnäringen, restaurangbranschen och i delar av utbildningssektorn. Inom dessa sektorer dominerar kvinnliga arbetstagare, nästan hälften av de förvärvsarbetande kvinnorna arbetar där, vilket förstärker den ofrivilliga deltidsarbetslösheten på grund av kön. Att det är fullt möjligt att förlägga arbetstider enligt heltidsmättet bevisas av att det inom de manligt dominerande arbetsplatserna, exempelvis handeln, är vanligt med heltid. För att alla som vill, och kan, ska få möjlighet att arbeta heltid måste utbudet av

¹ IFAU Rapport 2009:3

Fel! Okänt namn på

heltidsanställningar öka. Vi socialdemokrater vill att heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. Vi vill också tydliggöra att det faktum att vi ställer krav om allas rätt till heltid inte betyder att alla deltidsarbeten ska avvecklas. Vår grundinställning är att heltidsanställningarna måste bli fler. I första hand bör frågan lösas av arbetsmarknadens parter genom förhandlingar och kollektivavtal. Det finns goda exempel på socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting där parterna till exempel har tecknat avtal om att vid nyanställning ar i första hand erbjuda heltid. Sådana avtal kan tjäna som förebild för större delen av arbetsmarknaden. Vi ser att det finns många fördelar med, men också goda förutsättningar för, att lösa frågan avtalsvägen. Om det visar sig att parterna på arbetsmarknaden inte lyckas träffa breda överenskommelser om rätten till heltid är vi beredda att gå vidare och föreslå en lagstiftad rätt till heltid.

Stockholm den 6 oktober 2009

Berit Högman (s)

Sylvia Lindgren (s)

Maria Stenberg (s)

Ann-Christin Ahlberg (s)

Jennie Nilsson (s)

Lars Lilja (s)

Luciano Astudillo (s)

Patrik Björck (s)